

דעות

איראן תהיה חופשית כשהנשים בה יהיו חופשיות

לעקוב

הילה מוריזבה

2026 בינואר • 14:48

סרטון של אישה צעירה, מציתה סיגריה בתמונתו הבוערת של חמינאי, הפכה בעולם לאחד מסמלי המחאה הנוכחית באיראן ולטרנד בקרב תומכי המחאה בעולם. על אף שהסרטון לא צולם באיראן, הוא משקף את מהותה האמיתית של המחאה – אקט של התנגדות לא רק למנהיג, אלא גם לתפיסות השמרניות והדכאניות שהוא מייצג.

מי שמובילות את ההתנגדות הזאת הן הנשים, שהיו הראשונות להיפגע מאותו דיכוי, ובצורה הקשה ביותר. כבר עם עלייתו לשלטון ב-1979, הכריז חומייני כי תפקיד הנשים הוא "גידול גברים אמיצים ונאורים ונשים חלושות ומאוחדות". בהתאם, החקיקה החדשה מחקה את זכויות הנשים – מהזכות לשלוט בגופן וברכושן ועד חופש התנועה, העבודה והנוכחות במרחב הציבורי. משטרת המוסר החדשה שהוקמה, הבטיחה אכיפה קפדנית של החוקים באלימות ואף בהוצאות להורג.

כך ביסס משטר האייתוללות את עריצותו על איראן כולה. כפי שהזהירה גם המחאה נגד ההפיכה המשטרית בישראל, מה שמתחיל בדיכוי נשים הופך במהרה לדיכוי של כל אזרחי המדינה, שכן זכויות נשים הן זכויות אדם במובן המילולי ביותר, הממחיש עד כמה האישי הוא אכן פוליטי.

המחאה הנוכחית באיראן ממשיכה לא רק את מחאת החיג'אב, שהחלה ב-2018 והגיעה לשיאה ב-2022, בעקבות מותה של מהסאמיני, אלא את רבבות מעשי ההתנגדות הנקודתיים והיומיומיים של הנשים האיראניות לכל אורך שנות קיומו של המשטר. אלה יכולים להיראות קטנים, אבל הם מהווים מחאה לא פחות מאשר הפגנות המוניות קולניות: חשיפת השיער או שירה בקול במרחב הציבורי הן הצהרה אמיצה של התנגדות, של לקיחת בעלות מחודשת על הגוף ועל האוטונומיות שלו, תביעה של הזכות הבסיסית ביותר לחירות.

גם כעת, נשים הן המובילות האמיתיות של המחאה באיראן. הנשים האמיצות שקורעות את תמונות המנהיג ומעלות אותה באש – עבירה שדינה מוות – מבהירות שהן לא מוכנות עוד לדיכוי ושאיפילו הפחד כבר לא יעצור אותן מלהתנגד לו. כפי שזעקה מפגינה שותתת דם, שגם דמותה התפשטה ברשתות: "אני מתה כבר 47 שנה". זהו מאבק פמיניסטי אמיתי, שלא מונע מזעם על כלכלה מרוסקת או על מחסור במזון, אלא מסירוב עיקש לאי צדק ולכפייה דתית.

בסופו של דבר, איראן תהיה חופשית לא כאשר שליט אחד יוחלף באחר, אלא כשהנשים האיראניות יהיו חופשיות, בעלות קול והשפעה, וייקחו חלק ממשי בהגדרה מחדש של אופי המדינה, מהותה ועתידה.

אפשר רק להעריץ אותן – ואולי גם לקנא בהן – על הנחישות שבה הן תובעות חירויות בסיסיות, בזמן שבישראל אלה נשחקות באופן שיטתי ומוסדר; לא בכפייה גסה אלא דרך שינוי חקיקה ונורמות, ובעיקר באמצעות שיח מניפולטיבי שמטשטש זאת עם מונחים כמו "סובלנות", "פשרה" ו"פלורליזם". ההיסטוריה של איראן מלמדת אותנו שהפגיעה בזכויות נשים אינה דרך מבודדת. מה שמתחיל בנשים, תמיד מגיע בסופו של דבר לכולם, חוץ מאשר למיעוט שמוביל את הדיכוי.

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ